

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

СРПСКО КОЛО.

(Посећено незаборављеном другу Јови Ј. Враћешу, срп. нар. уметелу.)

Играм коло, секо мила,
Стани крај мене.
— Српско коло — ти си вила
Ја ћу до тебе.

Поведимо српско коло
Оба двоје ми;
Срби свуда — наоколо
Поиграће сви.

Нека цупка лака нога
Свуд, по земљи свој,
Нек се чује чак до Бога
Србин — његов пој.

Нек се срца наша зближе
Па нек пуца кам.
Нек с' у коло Србин диже,
Да се створи храм.

Нек се љубав наша ероди
Српска сејо ти;
Српска љубав ком' не годи
Тај ће пропасти.

У Фочи, 1890.

Коло српско — коло среће
Предводимо ми,
Па од малог — биће веће
Срби буд'мо сви.

Поиграјмо лако, чило,
Нека види св'јет,
Нек нам буде српство мило
Најдичнији цв'јет.

Нек се Србин свуда чује, —
Нек буде јунак;
То Србину приликује
То је српски знак.

А сад приђи секо мила
— Српског кола чар.
Моја би т' усна пољубила,
То нек ти је дар.

Приђи ближе, секо приђи,
Нек остане руб;
Српска вило ти с' не стиди,
Ја сам родољуб.

Родољуб.

СРПСКА ДЕВОЈКА.

Од Војина Бикара.

Нит' сам луда нит' одвише мудра,
Нит' сам вила да збијам облаке,
Већ девојка да гледам преда се.

Нар. пес.

Српски је народ увек дубоко ценио и са поносом спомињао врлине својих девојака. То нам сведоче наше најлепше умо-

творине, наше народне песме. Али и то морамо признати, да она српска девојка што је наш народ у својим песмама спомиње, са пуним правом заслужује то лично и сјајно место, на које се место подигао.

О томе ћемо се одма уверити док видимо, како наш народ приказује врлине српске девојке.

Она му је најлепше и најидеалније створење на овоме свету. Када о њој говори, нема доста речи да истакне све оне лепе и свете врлине, што је кресе и диче и није у стању да изрази своје осећаје, које наспрам ње гаји и негује.

Она је — што је најглавније — пре свега Српкиња. У њој се огледа дух народа, а то ће рећи: да љуби свој мили српски род и језик, своју лепу православну веру и народне обичаје; јер само се она девојка може назвати правом Српкињом, која ове свете врлине носи и храни у души својој. Српска је девојка тим светим и лепим врлинама упливисала на срце и душу свакога Србина, те га је одржала у оној душевној лепоти, са којом се пред другим страним народима увек подицити могао. Ово је код ње сасвим нешто обично и урођено било тако, да се српска девојка никада није могла ни замислити а камо ли још и представити без те најлепше и најкарактеристичније врлине једнога народа.

Друге лепе врлине, што одликују и узносе српску девојку, јесу вредноћа и радиност. Њој је сваки рад у кући леп и мио и не стиди се никаква посла. Она шије и везе, она тка и преде; она бели и платно од кога се после свима у кући прави бело рубље; она брату зарукавље везе, та не пева паш народ бадава:

Благо оном брату, који има сеју!

Сеја ће за брата танку пређу прести,
Танку пређу прести, ситан везак вести

Док се девојке страних народа стидише посла и рада и док скрштених руку седише на меки душеци чекајући своју срећу, дотле српска девојка па и она владарске породице, са највећом вољом и веселом песмицом везе себи рубац или брату танку кошуљицу. Ова врлина још од вајкада красише сваку српску кућу у којој је год било женске главе, што је старим Србима само на дику и понос служити могло.

Српска је девојка њежна и питома, али ватрена и храбра. Када треба, не

може да улије доста јуначке крви у срце брата Србина са киме она једнако осећа и трпи, са киме заједно ужива у победоносној слави а умире у смртним мукама, јер српска девојка је јунак-девојка. Она у бој оправља свога брата и милога заручника а не кука за њима кано сиња кукавица, већ их храбри и челичи и тиме још више снаге и храбрости улива у јуначке им груди. Она се поноси српским јунацима, чија дична имена и јуначка дела и у својој песми спомиње. Не једанпут, већ више пута је баш сама српска девојка и делом показала, да уме када треба и јунак бити. Зар је једно лудо и лако-мислено Туре главом платило и као жртва освете српске девојке испустило своју душу само зато, што се усудило прећи јој прага и тако и покушати смело да је растави од рода, брата или вереника и себи за милу љубу приволе. А ту храброст и одважност у срцу њеном будила је неизмерна љубав; љубав којом дише и осећа према своме роду и народу и она друга љубав, као што је то била љубав косовке девојке.

Да, српска девојка уме и да љуби, а у љубави је блага и њежна као онај цветак у пунољуку, што чека на први пролетњи зрачак на да се расцвета. Она је пуна заносљивих и слатких осећаја, па када се њеном срцу укаже онај прави, ту онда ти осећаји плану у чисту девојачку љубав. Та јој је љубав светиња и као такову је чува и пази да ни једна црна пегла не падне на њу, што би можда могла скинути и најмању превлаку са њенога девичанства. Она је верна и до крајности одана своме драгом, али то исто и од њега тражи; када би пак приметила да се он са њеном љубављу игра, да јој поверљивост хоће на зло да употреби а образ пред светом окаља, онда је страшна, снажна и осветљива. Она немачка изрека: *Wer feig die Frauen nennt, der kennt sie wahrlich nicht, Sie sind voll Muth, sobald des Herzens Stimme spricht.*

Ове речи би се најприличније могле односити на српску девојку. Она љуби а као што неизмерно љуби, исто тако уме да

мрзи и презире онога, који веру своју погази.

Праву и добру српску девојку још и по неким спољашњим знацима је лако познати, јер ево како је српска мајка свога сина увек световала:

Кад ти станеш гледат девојака,
Не гледај им скута ни рукава:
Већ им гледај хода и погледа:
Како ходе, како л' погледају —

и заиста, онда се није тражило злата и бисера и није се гледало рухо и оружје, већ стас и образ. Како то лепо пева Србин у оној песми:

Ја не гледам злата ни бисера,
Веће гледам лијепу девојку,
И лијена стаса и узраста,
И лијена хода и погледа
Шта ћу мајци у дворе довести,
Чим ће ми се поносити мајка.

Па сад, ако и одбијемо појетично претеривање у нашим народним песмама, ипак морамо допустити и признати, да је она српска девојка заиста морала бити неко више и свима врлимама задахнуто створење, кад ју је већ народ у својој песми тако лепо прославио и више свега уздигао. А у ови њени стихови:

Нит' сам луда нит' одвише мудра,
Нит' сам вила да збија облаке,
Већ девојка да гледам преда се —

указује нам се најлепша слика њене скромности, а то нам све претставља једну праву, ваљану и узор девојку.

Ево, то је српска девојка! Таква је била она некад.

А сад — — —

ЛАЖНИ СНОВИ.

У детинству сретном добу
Минуше ми среће,
У радости кад сам брао
Оно росно цвеће --
Златна беше свака мис'о
Што сам онда снев'о,
И пун наде о љубави
И вери сам пев'о.

А сад — у тој истој души
Само сенке лете,
Изгубљене давно вере
И љубави свете;
А по мору слатких нада
Горак уздах плови:
Истина је ова јава,
Ви сте лажни, снови! . . .

Војин Бикар.

О ВАСПИТАЊУ ЖЕНСКИЊА.

Јавно предавање Рад. Поповаћа на концерту митровачке женске задруге 24. марта 1891.

УВАЖЕНИ ЗБОРЕ!

Сваким се даном већма увиђа, да је образовање женскиња од највеће важности по напредовање и душевно развијање сваког народа. И код нас су се истицали разни назори у погледу овог питања, који нису остали без резултата; што нам сведочи оснивање школа за више девојачко образовање. Нисам рад понављати, што су други пре мене истицали; али ћу овом приликом да гдекоје назоре, и то с педагошког гледишта подробније расветлим, па можда тако и који до селе нов разлог овде да ушлетем.

Док су други народи пет столећа могли на свом усавршавању делати, наш је удес био, да оно мало нашег народног поноса, славно име, веру праћедовску и милу народност од туђинске навале спасавамо. Не можемо дакле нашим старим замерати, што су они у том правцу своју снагу улагали, а васпитање женскиња, тек нами за задатак оставили. Ми им овде збиља морамо бити благодарни, јер само на таквој основи, можемо ми сад успешно радити на овом делу народног препорођаја. —

Земљиште дакле за васпитање женскиња је кућа, школа и друштво. Кућа с

породицом иште од женске ваљану домаћицу, љубу, матер. Школа најљиву, вредну ученицу. Друштво, корисног члана, управо оснивача самог друштва; јер што је у кући од мајке, у школи од наставника примила, друштву ће да ода, у друштву ће да засади.

У погледу женске као домаћице, згодно вели наша нар. пословица: „Не стоји кућа на земљи, него на жени.“ — У тој пословици је сам наш народ изрекао велико педагошко начело, које ће увек важити, т. ј. жена, домаћица је репрезентант куће. — Тако и јесте. — Док мушки већином ван куће послују, цела је кућа у рукама женске. — У овом важном послу треба да је опрезност, мудрог руководи. Са млађима нек се не упушта у велики говор, јер се често тако пренесу гласови, који доприносе међусобну заваду, омразу женскиња, а кад што су од штетна уштива и по целу кућу, породицу. Према млађима нек је љубезна али и узвишена. Само тако оправдаће свој кућевни положај, и стећи ће уважење, које је толико по напредак куће потребно.

Да видимо пак какав је положај женске као матере у кући. Овд: она ступа на место васпитача, па је и највише одговорна за поступак тог свог рада. Ми виђамо у нашој нар. појезији дивни примера за наше мајке, без да морамо лутати по туђинском Риму Ено вам тамо мајке Југовића, која је тако красно одгојила 9 алам каменова наше светле историје, 9 сина, 9 Југовића; и Милицу, Лазу сућеницу! — А српска јуначина, Краљевићу Марко, не ради ништа без претходног савета своје старе мајке Јевросиме! А ево какав нам родитељски савет, пружа наша нар. песма, кад вели: „Немој сине говорити криво; ни по бабу, ни по стричевима; већ по правди Бога истинога! — Није ли ту наш народ на најдивнији начин изразио онај велики принцип наставе: „Васпитај истинито!“ —

Истинито васпитање оличено је највише у чистој побожности. Ова је у срцу. Побожност је дакле врлина наше унутарње природе. Када дете почне да загуе, изведи га одмах напоље, чим престане жу-

бор дана, небо се густом тамом обвије, тавно му лице месец са звездама обасја; и упути га да то величанство природе погледа. Пусти га, да дуго посматра узвишени приказ тај, и реци му тад нежно, тихо, љубезно: „Тамо је Бог!“ — Како ће дивно клица побожности тад у његовом срцу да васкрене! Где није такав извор побожности, сумњам да ће ју најбољи и најоширнији катихизиси икад успоставити. — Је ли му пак на тај начин побожност уливена, то ће лако кашње појмити, како је била узвишена борба наших јунака косовских за драгу веру и милу народност, или, што-но веле: „За крст часни и слободу златну!“ — Али управо генијално изражава се неумрли епископ Теофан, о позиву матере као духовне васпитачице кад вели: „Кућа нам је прво огњиште наши осећања, која нас рапи, одева, у школу шаље, из школе у цркву, а из цркве у свет. Ал кућа наша црква је, у којој свештеница наша божију службу служи, кад служи нама, и срцу нашем Мати је наша свештеница та, материно млеко прва је тајна живота нашег, материно срце прва чаша нашег спасенија народног. — Још нисмо птице ни видели, а већ од матере знамо, шта воли Бога, шта кара Бога; још нисмо цркве ни познали, а већ се радујемо бадњем дану и божићу, да унесемо витлејемску сламу у кућу нашу. Још нисмо ни чули за Јерусалим, и како је ушао у њега Христос Спаситељ, и колико га је пути хтео да скупи под своје крило, као што скупиља кокошка пилиће своје под своја крила: а већ се радујемо, да порастемо од врбице, коју ће нам мати с јутрења донети; већ се веселимо на шарена јајца, с којима ће нам мати ускре поздравити. —

Најјачи ослонац и чувар будне народносни свести јесте наш миловучни говор, наш мили српски језик. Гледај, да што пре красоту нашег говора детету прикажеш! Први посао ти је овде код малиша пажња на чист изговор. Одучавај дете одмах од тепања, ачења, мажења. Детету се тако у зачетку говор поквари. Неке гласове погрешно, а неке никако и не изговара. Често после ни школа не може

ове недостатке да исправи. Чуо сам, да је наш покојни, славом увенчани песник Јован Суботић, особито на то пазио. — Нарочито је пак ружно, кад родитељи у блаженој радости наводе децу да грде, на том призору своје особито благовољење указују. То није наш старински обичај. Наша га појезија не славопоји. Груба неразумност и несмотреност родитељ је тога!

Најчистији српски језик је у богатој ризници наше нар. појезије. Нека је то свакидања учитељица нашим Српкињама. Кад се оследи благом овде приказаним, засветлиће јој као луч у души света истина, како су јадни, пусти, голи умотвори великих песника туђинских народа, према овој величанствености! Онда ће јој тек јасно бити шта је Вук Караџић пружио срп. ћери за аманет. Како ће тад српска ћерка чезнути гробу Вука; да капе на том светилишту бисер сузу, очита срдачни „отче наш“ у покој његовој племенитој души; да тихо значајно шапне: „Отче наш, хвала твојој неумрлој души! Ти си узрок што Српство још и данас постоји, што ће га до века бити!“

Карактеристично је како славни Мафаржик у свом епохалном делу „Geschichte der slavischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten“ сравањава славенске језике; истиче над свима српски, па вели: „српски језик у нар. песмама личи благом жубору и шуштању потока кроз долину цветне ливаде; а као такав изненађује, запрева и ухићује нас као благи поветарац мајскога ваздуха. У љупкости, мелодичном звуку и благогласу прва је измеђ своје слав. браће!“ Од странаца је нарочито заслужни Млецер слав. језике уважавао, и нарочито што се тиче граматике и синтаксе, дакле филозофије језика, прво им место у европским језицима уступио. — Наш се језик дакле у милозвучу и са самим талијанским такмичити може.

Највећи немачки песник Гете, превађао је наше нар. песме с' талијанског. Тако је прво г. 1789. превео „Асанагиницу“. Том се дакле песмом прво упознала учена Европа са срп. појезијом. Јаков Грим, знаменити немачки испитач језика, није се могао доста да надиви. Особито

му се мили загонетан увод, те песме, па вели: „Нема ништа величанственијег од увода у песму „Асанагинице“, где се прича, како болестан јунак мирно у шатору лежи, а како га лабуд непрестано облеће, док се тихо к њему не спусти; а почетак томе је била пегница у зеленој гори, за коју се пита: да ли је то снег или су лабудови; па одговара, да је снег он би се отопио, а лабудови би одлетели; па се тек онда догађај у песми развија“. — Гете је жалио, што се са тим пре није упознао, и рекао је, да је само због тих песама вредно тај језик изучавати Чудно вато је, да се Гете у предговору превода „Виргилове енејиде“ тужи на свој матерњи, немачки језик, и уздише: „Ein Dichter wär ich geworden, Hätte die Sprache sich nicht unüberwindlich gezeigt!“ Тако исто Шилер, Хердер, Јениш. —

Познато је пак да се у Немаца образују друштва за чишћење језика. Тако су у једној седници таковог друштва, тражили измеђ осталог и немачки израз за „Person“, особа, личност. Једили су се што тако значајне речи нема у том разглашеном богатству нем. језика. Било је гласова за „Selbstich“ — „Eigenich“. А шта није било? Усвојеног израза!

Ето ти Српкињо пуно разлога да изучаваш и да се дичиш нашим језиком, који би, да су се светски језици по лепоти бирали, можда баш прво место заузео!

А сад да видимо каква је српска љуба!

Унутимо се опет у привој срп. нар. песама. — Ето нам ту љубе честитог цара, кнез Лазара! Ето нам ту љубе дичне браће Јанковића! Ето нам ту и љубе младога Дамјана!

Страшна је освета српскога јунака!

Ено како казни стари јунак Новаковић Грујо, своју љубу Максимију, што је срп. веру погазила!

Он ју даје ватром сагорети. — Па,

Кад догоре до бијели дојки,
Заплака се нејаки Стеване:
Красни бабо! Новаковић Грујо!
Изгореше мојој мајци дојке,
Које су ме одраниле бабо,
Које су ме на ноге подигле! —
Разжали се Новаковић Груји,

Гледајући нејака Стевана,
И он стаде сузе просипати.
Што остаде, то је угасио,
И оно је саранио лепо. —

Дивнији призора под небом нема! —
Кад се тога наша душа сети, тад чисто
мисли, е је и сам Бог Србин, кад је тако
мирисаво цвеће у српски врт засадио! —

Пре него што ћу о социјалном т. ј.
друштвеном положају женскиња да гово-
рим, морам навести прво неке црте нар.
образовања, на којима се управо тај дру-
штвени положај оснива. Под нар. образо-
вањем разумева се таково образовање, које
је нашем националном духу и особинама
прилагодно. Није дакле доста да наше
женскиње бива домаћица, љуба, мати, него
се захтева да буду и ваљане Српкиње.
Наша пословица лепо вели: „Кажи ми с'
ким си (дружиш), да ти кажем какав си!“
Ово би се могло и на цело друштво, на-
род применути, и рећи: Кажи ми какво
ти је женскиње, да ти кажем какав ти је
народ!

Пратећи светску историју наћи ћемо
много примера, да је цветању или паду
народа узрок у мајци. Сетимо се само
големог Рима! Неста мајке, изгуби се Рим.
Мати је свуд чувар народносне идеје, а
ова се види на кући. Дакле Српкиња тре-
ба да да својој кући српски вид, да шири
у њој срп. идеју; јер каква мајка таква
ћерка, таква кућа, такав народ!

Српкињи је срп. живот најближи, нај-
краснији па и најприроднији. То треба да
јој је кардинална, изходна тачка за васпи-
тање у нар. духу. Ако Србин није тако
однегован, за Српство је изгубљен, а за
туђинштину излишан. — Примио сам и
сам на жалост у неким српским кућама
да деца боље стран, него свој матерњи
језик говоре. — Не зна дојкиња српски!
— Дојкиње су само нужне, ако је мати
слаба или болесна; па и онда су оне дој-
киње излишне, и као што се ето види од
штетна ушлива, које српски не знају, у-
право које нису рођене Српкиње.

Па и оно падевање туђи имена Срп-
кињама, као: Корнелија, Паулина, и т. д.

не одговара срп. нар. духу. Зар нису срп.
имена доста појетична? Ја чисто мислим,
да ко срп. име носи, да га и оно чува од
туђинштине!

Срп. духу не одговара ни оно силно
кивђурење, тунике, и томе сродно.

Како се сећам постоји и једна народ.
песмица, у којој се огледа жудња народа
за домаћом ношњом. Па и за што без
икакове нужде да нас плави туђинштина!?
— Зар не може Нови Сад, Загреб, Ми-
тровица и друга наша меета за њима, да
се еманципује од Париза, Беча, Берлина!?
— Ето ту такођер земљишта Српкињи,
да дела у народносном правцу! —

Срп. образу не доликује ни ропско по-
нашање, н. пр. клецање, прекомерно кли-
мање и сваковрсно мајмунисање. Па и
достојанство језика пати, кад се на пр.
оно „гне“ превађа. Србину је доста рећи:
„госпођо!“ — Србин је ориђиналан, он
не мари копије. Он је слободан син сло-
бодне матере славенске! Не дајмо, да нам
наш чисти српски ваздух кужи загушљиви
запад! —

Главни упечатци срп. карактера су да-
кле: природност, скромност, чистота осе-
ћаја, сталност, искреност и верност.

Српској матери дакле припада задатак,
да на изложени начин образује чисте срп.
карактере. Она дакле мора не само срп.
говорити, него српски и мислити, осећати
и радити; па народној самосвести у свако
доба, шта више и јавно изрази дати! —
Тако је тек она савесно и ваљано испу-
нила свој узвишени позив; јер омиљени
песник, набраја редом шта воли, наводи
целу природу, родитеље, браћу, сестре,
родбину, све људе добре воље, па поред
свег тог вели:

„али Српство више свега.“

Из свега тога извире да је женскиња
представник, репрезентант народа. То је
њен друштвени положај. Она је збиља то;
јер је учитељица свију генерација. —
Отуда се пак расветљује и правда мњење
и потреба ваљаног женског образовања,
које је да како на тај начин много преш-
није и од образовања самог мушкиња.

АЛ' ЈЕ ДИВНО

Ал' је дивно оног дана
Кад зајутра, — зором рано
Пане роса на то цвеће
Девојаном посејано.

Тад' се цветак чио, вес'о
Уздигао из земљице;
Из недара шаље мирис
По градини девојчице.

Још ни сунце на истоку
Неје зраке разбацило,
А већ дивна баштованка
Гаји своје цвеће чило . . .

По градини шеће цура
И узабра ружу цвеће,
Румен цветак насмеши се
Кад га дева на груд меће.

„Миленку сам узабрала
— Рече Смиља — ово цвеће,
Нек му шане: да за другог
Срце моје куцат' неће!“

До Миленка — у заседи —
Када речи долетеше:

У Т. Кањижи, 1890. г.

Раздрагану срцу, бону
Оне мелем донесоше!

Из цбуна је искочио
И к девојци полетео,
Лепо лане, — па и цветак
Загрлити он је хтео!

Уздршће се лепа мома
У лицу је пребледела;
Већ кораке поче мерит'
Побећи је к двору хтела.

Ал' Миленков чује гласак
Узбуркано где 'но збори:
Немој бежат', . . . чуј ми срце
Устрељано шта ромори:!

„Оно само за те куца,
И од тебе љубав иште:
Да залечи веће ране
Што га тако јако тиште!“

*

После четир недељице
Бесни свати — уз гајдаша —
Певаше им дивне песме
Поред вина — пуних чаша!

Паја Димитријевић.

О РАЗВИТКУ ДУШЕ У ДЕТЕТА.

Написао В. Прајер, превео М. Шевич.

II.

*Осећања, душевни покрети и темпераменти
у одојчади.*

Осим пет специјалних чула, која пре-
рађује спољње утиске у нама, има, као
што је познато, код одраслих људи и ге-
нералних чула, која нам дају извешћа о
стању нашега организма и производе *ошће*
осећања, осећања бола и задовољства, угод-
нога и неугоднога. Не може бити сумње,
да већ и новорођенче доноси собом на
свет развијене живце који су потребни,
да би помоћу унутарњих дражи могла
изазвана бити ова осећања. И ко би хтео
порицати, да плакање малог детета, које
настаје чим одисањем и кроз кожу истро-

ши потребну количину воде а одмах пре-
стаје, како му се млеко пружи, неје знак
незадовољства, које је поникло из потребе
за храћењем? Зарана већ се глас малог
разликује, кад плаче од глади, од гласа
кад плаче од каквог бола. Ну и ако се
већ у почетку живота указују разлике у
органим осећањима, то је ипак тачно
разликовање њихове као и код одраслих
веома несавршено па ни у каснијем жи-
воту ни један човек неје кадар сва своја
ошћа осећања тако тачно да једно од дру-
гог одели и речима или знацима — као
што су ноте и бројеви — обележи, као
што је то могуће код боја и тонова, нити
да им определи извесно место у телу, као
што је то могуће код додира.

Ја не мислим само на главобољу, болове на лицу, запаљења, болове у стомаку, протисли и др. од којих исто тако и мала деца патити могу као и одрасли, само што исказати не умеју, но и на она осећања која никако не долазе од болести као на пр. преситост и гађење, глад и жеђ, умореност и сањивост и одрасли веома тешко разликују делове ових парова, па ни неоправљиви хинохондар неје кадар да се тачно оријентује код ових осећања, а како тек мора бити код деце, кад се и тако нико не труди, да им ова осећања у свести изолује.

Међу тим нарочито је привлачно за истраживача да посматра, како они силни чулни утици који на дете наваљују постају одређени осећаји и како се са овима везују више осећања на пољу специјалних чула.

Примећује се врло брзо, да храна ту прво место заузима. Гладном детету је све остало равнодушно. Сви покушаји да му се пажња, којом се и тако тек касније управљати може, за време жудног сисања на што друго обрати, остају с почетка скоро увек без успеха. Како се првих месеци и глад и жеђ млеком затомљује, то је сасвим појатно да се овде прво развије тачно чулно разликовање. Разлике у кусу првих јела после искључиве хране млеком морају се извесно веома јако приметити. Но обранбени покрети при каквој новој храни (ако има у њојзи на пр. мало соли, ђумбира или лимунова сока) још не морају значити, да полазе од душевних покрета као да има ту већ гнушања, разочарања, љутње јер и новорођенчад без мозга у истим околностима чине са истим чудним гримасама исте обранбене покрете и такођер плазе језик и заклапају очи. Али ови рефлекси куса чине ипак потребну основицу за касније појављивање душевних покрета на пољу чула кушања, који се као што је познато лако указује и на лицу одрасла човека и тешко се савлађују. Исто је тако и са разликовањем мириса у јела — разлике ове речима се не могу изразити — код одојчади у првом реду код мириса млека. У овом обзиру и одрасли човек остаје заиста већином на ступ-

њу одојчета кроз сав свој живот, и ако се често не могу савладати осећања симпатије и антипатије која постају чулом мириса и која важну улогу играти могу. Режањ мириса је у човечјем мозгу у упореди са већином сисаваца сарамерно мали и застао, јер интерес за осећања мириса је код човека много мањи него у животиња. Слепа и глуха деца имају финије чуло мириса но деца сасвим здравим чулима, пошто се, кад једно чуло не достаје, органи осталих честом употребом боље развијају.

Осећања, која посредством коже постају деле се код малог детета бесумње врло рано на две групе: на осећања при додиру и на осећања температуре. У првој групи нарочито руке имају да савладају много већу разноликост но сви остали делови тела и нарочито ноге. Само усне и језик могу се у овом обзиру мерити са врховима од прстију. Јер при сисању, које је главни рад сваког човека у првим годинама му, који му је и име дао, вежбају се веома дуго и веома много нерви усана и језика. Ово је извор највећет задовољства, па било дете на матерњим грудма, било боцом одхрањено; ту се концентрује сав садржај првога духовнога живота те с тога је сасвим природно, да деца нове, мале, покретне предмете, чим се после четврт године извежбају у кретању руку, турају у уста или их бар к устима приносе. Ну и температура предмета који се додирују има свога значаја. Ако је млеко само мало хладније или одвећ топло то се већ не прима. Исто је тако и код купања, и ако је вода хладнија или топлија то се јављају таки покрети, на којима се јасно види да су знак незадовољства.

Ну ипак неје могуће са сигурношћу одредити доба првог чистог душевног покрета код детета. Сарамерно најлакше се може испитивати *страх* са оба своја облика, бојазни и уплашености и *чуђење*, с обзиром на њихове физиономске изразе и психогентски значај. Поучно је упоређење са животињама. Тако на пр. када се пас зачуди ватри која се први пут запалила у соби његовог господара, или се уплаши при распадању мехурића од сапуна или

се зачуди при склапању и отклапању лепезе, која при склапању изгледа као да је нестало а при отклапању се опет појави, то су ти појави слични са појавима код деце која се диве ономе што не могу да ухвате, али је разлика између човека и животиње већ и па овом раном ступњу врло велика. Јер прво чуђење детета води га проценивању многих и многих чулних утисака, који остављају трага у његовом маленом мозгу и као слике сећања се спајају у нове мисли а код животиња међутим остаје при самом том чуђењу које се шта више честим понављањем све више смањује. И дете које се сасвим нормално развија на сваки начин да ће оуглати при честом понављању сличних опажаја. Овакови опажаји губе драж новине која чуђење производи, али оставља оне утиске сећања, који *делују* и даље и у колико је дете старије у толико ће утисци других врста, које су веома суштинске а да би их животиња могла опазити, оставити тим јача трага, ако су победили били чуђење у детета. Тако на пр. деца ће се задивити кад виде како један човек са улице прилази хромом просјаку који је пао у снег и диже га, или како неко храни животиње. Ако се таким искуством код неколицине не побуди само сажаљење, но се постави и основица и за ову или ону врлину као добротинство, дарожљивост, несебичност то ће с друге стране подстићи чуђење и делатност разума и код сасвим обичних но за дете неразумљивих појава као што су: летење тигре, пузање пужа, под играчке са стола, скакање лопте при удару о зид и т. д. Код деце може веома често да траје по више седмица па и месеци истраживање узрока код случаја који не могу да схвате, као на пр. што је пад лопте са стола или њезино одскакивање.

Кроз ову школу чуђења мора сваки човек сам собом проћи поново. Дете, које неје у стању да се чуди, неје, као што се ту површио схвата, оуглало, но нема оне осетљивости која је обична у раној младости те се ни под којим условима не може очекивати нормални интелектуални и етички развитак његов. Јер код чуђења

утисак вида или слуха, мање утисци пипања, температуре, мириса и куца делују јако на односни чулни орган и осећаји ти повлаче ванредно живахна осећања за собом. Осећања ова код чуђења могу се познати и по изразу телесном, очи су јако отворене и непомичне, касније се јавља и дизање обрва, често са набораним челом, уста се отварају, цело тело је непомично а руке остају на оном положају у коме су се затекле, дете је сасвим мирно, могли би рећи „завемп“ за часак. Ако родитељи виде ову слику чуђења код свога детета и код појава, која су ипаче одраслима сасвим разумљиве, то се томе само радовати могу.

У другој четврти године, најкасније при крају њезином, ова фаза психогенезе ваља да је већ постигнута. Појави ли се касније или изостане ли сасвим то ће и остали духовни развитак бити абнормалан. Све што знамо, постигнуто је чулним утисцима, те ако се ови не прирађују у нама или ако је надражај чулних нерава слаб, — то је онда велик недостатак који се не може надокнадити.

И *страх* је моћан учитељ у детињству. Ну страх се врло често без потребе злоупотребљује од дојиља и дадиља без икаквога васпитног основа. Кад би било мање опсена, мање ненадног застрашивања и хватања одостраг, мање затварања по мрачним собама то би се зацело много мањи део људи а нарочито жена дао тако лако застрашити и од најнезнатнијих случајева, као што је то сада. Ваља разликовати наслеђени и стечени страх, који се јављају код деце са истим спољним знацима. Јер кад се појави неодољива мржња према неким животињама, као на пр. свињама, мачки и псима па шта више и према голубовима, при првом погледу већ у четвртном месецу, то се не може лако наћи узрок, којим је ова бојазан стечена. Дете не познаје опасност а бори се ипак, може шта више мало касније и дрхтати, пребледити, углове уста јако на страну повлачити, скуцити се, викати или чинити покрете као да хоће да бега, кад види и чује парпу машину, која и тако са свог јаког звиждања код многог одојчета узро-

кује вриску. Ово дејство не може бити стечено исто тако као ни оно, када се при првим покушајима да управо ходи

плаши да не падне, или трајни страх од мора, када је тихо и мирно за време осеке.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Нова шк. заклада за суботичку сиромашну децу српску. Г. Анка Карановићка удова, врла родољубкиња, суботичкој сиротињи позната са свога обилног добротворства, вредна чланица добротворне задруге Српкиња, — испуњавајући жељу свога покојног мужа, — предала је суботичкој православној сри. цркв. општини две деонице субот. I. штедионице и обртничке банке, којих вредност сада износи преко *једне хиљаде форината* са молбом, да се прими руковања закладе под именом „заклада Ђорђа Карановића“ и приходом деоница, који је 1889. године износио по 30 фор. од сваке дакле свега 60 фор. годишње, а ове године плаћено је од обе за купоне свега 64 фор., — расположи тако, да са 10 фор. годишње приреди за упокој душе покојнику сваке године на дан смрти један парастос, а остатак обрати на школске сврхе т. ј. на одело и обуће сиром. школске деце обојег пола. У смислу заветног писма изданог 30. августа 1890. год. завештај г. Карановићке односно наређење у погледу сиром. деце ступа у живот већ идуће 1891/92. шк. године а први завешт. парастос одржаће се се 17. (29.) јуна 1892. Жеља је завештатељкина, да се заодену за зиму 4 сиром. српска детета целокупним оделом одређујући на свако дете по 10 фор. свега 40 фор. Што још по намирењу издатака преостане, намсњује местном вероисп. школском фонду. Пошто трошак парастоса не сме прећи 10 фор. то ове године школски фонд добија 14 фор. — Овим племенитим чином г. Карановићке је прибавила себи најбољу и најсигурнију утеху, после тешког губитка смрћу мужа јој, видиће за живота свога остварену добротворну закладу, којој је она темељ положила, уживаће у радости и задовољству обдарене сиромашно деце, а у осталим данима живота пратиће је љубав, признање и благослов од стране оних, који су закладом том потпомогнути.

Г.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Неговање ружа по преповима у соби. Оне домаћице које вољу и негују цвеће по прозорима, често се туже да им неговање ружа у преповима не испада за руком. Догоди се врло често кад купе по који цреп са каквом лепом ружом, која на себи и по који врло леп пунољак има, да после кратког времена и нерасцветају се него увену и отпаду; па то исто буде и са лишћем. Томе свему јесте главни узрок, што се та ружа однеговала у затвореном месту са онако удешеном топлотом (температуром) какова годи ружи и колико је примала храну преко корена из земље, толко је и кроз горње делове из ваздуха. Пренесемо ли је ми у наше собе променула је и изгубила је све то што јој се тамо догодило, те јој је стога и врло тешко удесити а још теже кад је у пролеће на слободној леји у башти засадимо. Покаже ли таква ружа знаке да клоне ништа нам друго не остаје него јој одма зелене делове орезати ваља и то у тој мери да сваки летораст само са 2 или 3 ока оставимо, да из ових новоно почне терати који ће нови летораст почетком свога растења већ бити навикнути на температуру собњу или спољну и никакву промену неће претрпети, те ће се тако моћи одржати па и напредовати. — Уз то морамо пазити да је земља, у којој је засађена, увек влажна али не уједно прекомерно мокра, јер ће жилице у прекомерној мокроти почети да труну и целу ружу изложити разним болестима. — Прах попали по лишћу, ситне ваши и други гад ваља брижно чистити, прво влажном крпом а по том сувом све такве делове, на којима се овај гад налазио протрти. — У прекомерној је топлоти не ваља држати као ни у хладовини, него је што више излагати сунчаној светлости. — После цветања је опет под цветом на 2—3 орезати ради другог цвета. Ради раног цвета идуће године, ваља лонац рано у јесен однети у подрум и тамо га држати све до Октобра или Новембра месеца, тада у већи

лонац са овом земљом пресадити, лепо је на 2—3 ока орезати и унети је у топлу собу где ће брзо потерати и поред горе споменуте неге и лепо цветати. — О томе опширније се може наћи у делу „Ружа.“ „Д. Л.“

Р А З Н О.

Концерат. У четвртак 11. о. м. приредила је овде у Новом Саду пијанисткиња Српкиња *Сидонија Фани Илићева* концерат са врло одабраним програмом, на коме смо концерту упознали поменућу госпођицу као уметницу првога реда међу Српкињама. Одабрана публика је својему дивљењу у много маха израза дала и ми желимо госпођици да јој се она песничка искра, која се у њеноме интерпретирању огледа, и по којој се права уметница познаје, у одушевљење разбукти.

Дом сироте деце у Београду. Дому сироте деце потребна је *једна жена*, у главном за ове послове: 1. Да спава у соби девојчица, да се брине о њиховој чистоћи, да их мије и купа; 2. Да води бригу о рубљу мушкараца и девојчица, о њиховим хаљинама и да их крпи. — У дому има 40 мушкараца и 20 девојчица. Желети је, да та жена нема блиске породице, како би могла све своје старање посветити сиротној деци. — Пријавити се ваља председнику од 8 до 10 часова пре подне сваки дан. Председник, Др. Н. Ј. Петревић.

Српској православној цркви у Бечу даровао је Њег. Величанство цар и краљ Фрања Јосиф I. за унутарњи украс 5000 ф. Живео!

Црногорска кнегиња Милена била је јако оболела прошлог месеца; но сад долазе гласови, да се болест окренула на боље и да су сви изгледи, да ће се Њено Височанство за кратко време опоравити и вратити опет своје стаду и и двору из земље, куда је отишла да опорави своје порушено здравље.

Др. Ватрослав Јагић професор славистике на бечком свеучилишту, Хрват, на овом пољу науке данас прва величина, именован је од Њ. Величанства доживотно за члана високе господске куће у Бечу; и заслужио је!

Радослав Марковић *цароx у Инђији* (Срем) наш ваљан и отличан свештеник изгубио је скорим свога јединца сина *Тодора*, те у место вен-

ца на одру, послао је као успомену на свога јединца, срп. учитељском конвикту у Н. Саду 5 ф. прилога. Врло сажаљевамо г. Марковића и делимо тугу његову.

Задужбина. Покојни члан касаџије у пензији у Београду Срета Л. Поповић оставио је сво своје непокретно имање, које представља знатну вредност, београдском женском друштву, које ће по смрти његове супруге Драге образовати фонд под насловом: „*Задужбина Срете и Драге Поповића*“, а има се употребити на васпитање и образовање сиротих Српкиња те да се спремају за добре домаћице и добре Српкиње. Као врховну старатељку ове задужбине именован је покојник Њено Величанство Краљицу Наталију, која се и примила тога, а друштво је женско у знак своје благодарности и признања наредило, да се набави слика овог добротвора па да се иста чува примера ради у друштвеним просторијама, а госпођу Драгу супругу, која је још у животу, изабрало је друштво у исти знак за почасну чланицу. Слава овим ретким и великим добротворима!

Ново друштво за женску радност. У Пироту се оснива друштво за производњу и промет пиротских ћилимова и осталих вунених ткапина, које женскиње израђују путем домаће — кућевне — радности. Акционари могу бити и женске; а за раднице — ћилимарке — издаваће се удеонице на отплату. Г. Министар народне привреде изволео је уписати за државу 500 акција.

Нова преслица. Министарство народне привреде прибавило је модел од једне веома практичне преслице, којом се брзо, лако и равномерно испреда конач (жица) од кудеље, лана, вуне и свиле. По овоме моделу већ се израђују преслице за ткачку школу и приватне порудбине.

(**Како се развија висина код мушке и женске деце.**) У фрајбершком окружном школском надзорништву у Саксонској мерили су недавно висину деце у целом том окружју. Резултат је био доста интересантан. Измерено је 21.173 деце у добу од 6 $\frac{1}{2}$ —14 $\frac{1}{2}$ година и то 10.343 мушкарца и 10.830 девојака. Мушкарци су до 11. године за 0.6 до 0.9 центиметра већи него девојке; али после превазиђу девојке мушкарце. Та надмоћност девојака над мушкарцима остаје до 16 године, а после расте мушкарци опет јаченог девојке.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

Записник главне скупштине добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане 27. јануара (8. фебруара) 1891. године

(Свршетак).

Одбор је уписао ову задругу и као потпомажућа члана овде ново-основаног срп. учитељ. конвикта, коме је цел, да потпомаже сироту учитељску децу мушку и женску, која се буду овде изучавала. На ту цел је дао одбор у име задруге 50 ф. које ће се отплатити у 5 година по 10 фор. годишње. Ко познаје прилике наших учитеља и поња ону моралну добит, коју наше народно учитељство пружа своме народу, држимо, да ће нам овај корак драговољно одобрити.

Да би одбор своју цел лакше и боље вршио старао се, да задружни фонд што боље порасте и у то име приредио је један „Венчић“ 27. окт. (8. нов.) пр. г., који је донео друштву чисте хасне 277 ф. 23 нов. Ко познаје данашње наше неугодне прилике друштвене и материјалне у месту и околини, сасвим ће се задовољити с овим лепим резултатом материјалним и биће уверен, да је одбор много снаге уложио за постигнуће овако лепог успеха. — Осим тога одбор је прибавио које за прошлу, које за ову 1891. г. 11 нових чланица, те је тим у неколико накнадио онај губитак, који се друштву нанео иступањем, иселењем и смрћу упражњених 16 места, те тако се завршила година само с 1 чланом мање, него што је лане био случај. Са потпомажућим и упокојеним чланицама било је 1889. г. 145 а 1890. г. 144.

Одбор је прошле, као и прошлих година у спомен својих упокојених чланица и својих добротвора држао у сабор. цркви на Малу Госпојину, о друштвеном патрону, свечан парастос при коме је чиновјестествовао сам протопресвитер г. Милан Ђирић из почаст и бивши ђакон те цркве г. Милан Стоја, а општина је пружила и овом приликом, као и пре бесплатно свеће, кандила и звона, са чега је дужност ове задруге, да протоколарно уведе захвалу како општини црквеној тако и г. проти М. Ђирићу на учињеној услузи и дару.

Не можемо пропустити, а да овом приликом не саопштиво славној скупштини пријатну појаву, да се наше задругарке сваком годином обилатије одазивају хуманој друштвеној цели својим

прилозима, а одборкиње радом. И прошле је године покrojила за децу преко 16 пари аљиница женских задругарка гђа Марина Завишићка, а посашивале су то саме одборкиње и поклониле још свака по 3 пара чарапа или по 1 форинту прилога. Осим њих поклониле су на ту цел гђе: Марија Душ. Јовановића 20 пара чарапа, гђа пл. Мајница 14 пари, гђа Јелисавета Натошевићка 12 пари, гђа Наодовићка 2 пара ципела, гђа Милева Вукичевићка 4 аљинице, 3 кецељице, 1 сукњу, 2 рекле и 2 огртача, гђа Милица Барићка дала је 5 фор. на ту цел.

У колико је који народ и човек образованији у толико више тражи начина и прилике да се покаже својим милим и заслужним покојницима и у видљивим знацима захвалан и признателан; па и одбор вољан, да се својим покојним задругаркама и добротворима покаже у једном видљивом знаку признателан, набавио је по примеру других корпорација једну црну заставу, коју истиче на друштвеној згради сваком приликом, кад се год упокоји која чланица или добротвор њен.

Одбор је држао прошле године 12 седница и решио у њима 72 предмета.

Ово је славна скупштина, у главном рад овог одбора за минулу 1890. г. и нада се, да је њиме испунио задаћу, која му је поверењем ове скупштине прописана; колико је могао, он је, по својој снази, делао, а скупштини остаје право да овај рад похвали или осуди. —

Извештај се узима на одобравајуће знање у колико се односи на издатке за учитељски конвикт и црну заставу, а остало све на повољно знање.

Бр. 9. Чланица гђа Савка Суботићка предлаже, да се у записник уведе захвала свима часницима и одбору на ревности и труду око унапређења задружног имања и у подизању моралног угледа.

Прима се једногласно.

Бр. 10. Чита се извештај надзорница рачунских о друштвеном имању и рачунима за прошлу 1890. г. У овоме се изјављује, да су рачуни тачни и уредни књиге чисте и да се све слаже, те предлажу, да се благајкињи Софији Јевтића изда не само опросница за рачуне од прошле године него и захвалница на њеном труду и раду.

Извештај се узима на повољно знање и како на рачуне, који су с позивом и штампани, нема нико никакве примедбе, издаје се благајкињи Софији Јевтићки опросница за рачуне, и уводи се у записник захвала на њеном савесном и тачном раду.

Бр. 11. Чита се предлог прорачуна друштвеног за ову 1891. г., по оном како је у прошлој одборској седници изложен и у позиву за скупштину ову нашампан.

У свези с тим чита се и предлог одбора за подизање забавишта и износи се прорачун за то. Одбор мисли, да би се забавиште могло још ове 1891. г. отворити у том само случају, ако општина приложи на ту цел 300 ф. што је у начелу усвојила и ако се забавом ил добровољним прилозима може накупити за то још 5—600 форинти.

Чланица гђа Савка Суботићка из Земуна овим поводом држала је присутнима леп говор о потреби доброг васпитања за народни морални и интелектуални напредак, довела је у свезу то са добротинством, које човека највише краси те је онда на крају тога поднела предлог, да се овласти одбор друштвени да купи у месту међу чланицама и ван њих у женском друштву па и међу мушкима нежењеним и оним људма, чије жене нису чланице, да прилажу за ову цел по могућству. Који се обвезу, да ће најмање на ову цел кроз 3 године давати најмање 5 фор., ти се имају сматрати за осниваче забавишта и њихова ће се имена спомена и примера ради увести у записник друштвени и забавишно основно писмо и изложиће се на засебном уоквиреном табаку и у забавишту благодарне успомене ради, друге се имају сматрати само као приложници. На тај начин мисли ова чланица, да ће се скупити онај недостатак, који је потребан за ово подузеће у први мах, док задруга мало материјално не ојача, да се обрати за друга и срп. правосл. општини и другим корпорацијама за потпору, који могу и који су морално позвани да овај задатак врше; а да се ипак ни забава не напусти, која ће по свој прилици највише припомоћи, предлаже, да се одбор упути, да ли за ову цел приреди једну забаву.

Прорачун се прима у целости, како га је одбор предложио у свима тачкама, као и у тачкама, што се односе на подизање забавишта, у след чега прима и предлог гђе Савке Суботићке, да се овласти одбор, да купи прилоге на

горе поменути начин и да приреди једну забаву у корист ове цели а међутим и да се обрати општини црквеној па и другим корпорацијама за које држи и да су позвани и да су у стању да учине што за ову страну, како би се могло забавиште отворити идућег лета.

Бр. 12. Како је истекло време на које су часници друштвени изабрани и половина одборница, што су изабране 1889. год : то начелница у име своје, у име свију осталих часница и половине одборница, којима је истекао мандат изјављује своју топлу благодарност на указаном поверењу и моли скупштину, да приступи избору других часника и одборница, као прегледачица рачунских, које се такође бирају само на годину дана.

На предлог чланице Савке Суботићке.

Скупштина акламацијом бира поново исте часнике и одборнице и то часнике за годину дана, а одборнице на 2 године, а наиме : гђе : Јулку Радовановићку за начелницу, Христину пл. Новићку за подначелницу, Софију Јевтићку за благајкињу, Арк Варађанина за перовођу с додатком да му г. Благоје Бранчић по потреби може помагати у перовођеским пословима и кад је спречен, да га замењује; за одборнице : Паву Георгијевићку, Христину Кодићку, Ану Камберку, Катицу Манојловићку, Марију Ђ. Поповићку и Марију Плавшићку. А како је гђа прегледачица : Драга Матићка умрла, а Јелисавета пл. Флора спречена домаћим пословима да не може никако да обавља прегледачки посао, бирају се поред досадање прегледачице Катице пл. Новићке још гђе : Софија М. Кода и Анка Јорговићка, који се сви и примају.

Бр. 13 Пошто је избор часника обављен позове председница, да се у смислу друштвених правила изаберу 3 скупштинарке, које ће са одбором одоставерити записник.

Бирају се гђе : Марта А. Ђирића, Софија Чакра и Ана Манојловићка а пошто није било на реду никаквих других предлога ни од одбора ни од појединих чланица изнешено и истакнуто за ову редовиу главну скупштину : то се уз опште одушевљење развије скупштина у 5 сати после подне са усклицима опште радости : Живели часници ! живео одбор ! живела Суботићка !

Прочитано и одоставерено у Новоме Саду 6/18. фебруара 1891.

Арк. Варађанин Јулка Радовановићка
перовођа. председница.

Старо-бечејкиње.

Рад „Просветне задруге Српкиња“ у Старом Бечеју. Као што је и у овом цењеном листу обзнањено било, одржана је у Старом Бечеју „Игранка“, што ју је приредила „Просветна задруга Српкиња“ дана 18. јануара о. г. у корист своје благајне. О самој сабави имамо то рећи: да — ако и није забава многобројно посећена била, али је друштво лепо и одабрано било, и забава у најлепшем весељу и расположењу протекла. Особито је дворана игралишна укусно и дивно украшена и намештена била, што се има у похвалу и признање чланицама Јулци Живковићевој и Даринци Ковачевићевој уписати, које су се неуморно око тога потрудиле, што им је и цео одбор у идућој седници својој изразом захвалности у записнику признао. И са стране материјалне — и ако баш није Бозна како сјајно, а оно је задовољавајући — испало. На благајни је пало 170 фор., од којих је по одбитку трошка 86 фор. остало чистих 84 фор. Гости су се добровољним прилозима врло обилато показали, тако, да сматрамо за пријатну дужност, да им имена спомена ради јавности предамо. Ево их дакле:

Местна јеврејска женска задруга 5 фор.; гђа Јулијана Јовановић 4 фор.; Др. Иван Влаховић 3 фор. 40 новч.; по 3 фор.: г. г. Др. Арон пл. Војновић, Бела Гомбош срески начелник, Иван Ђорђевић, Шандор Бугарски из Сегедина; по 2 фор. 40 новч.: г. Јоца Ковачевић из Мохола; по 2 ф. 20 н.: г. Милан пл. Зака жабаљски начелник, Шандор Деваји апотекар, барон Н. Рајачић, Јаша Дунђерски и Младен Гавански из Сентомаша, Емануило Попер и Др. Пали Гринбаум; по 2 фор.: Преч. г. Јован Борота и Глиша Манојловић из Сентомаша; по 1 фор. 40 новч.: Гајчиновићеви из Ада и Јожика Фрајнд; 1 ф. 20 н.: г. Н. Аранички из Жабља, Милош Гавански, Светозар Соколовић, гђа Емилија Јоцић, Херман Шулхоф, Н. Николић из Сентомаша, Игнац Дајч Пешта; по 1 фор.: гђа Софија Дражић, Јулка Живковић, Др. Милутин Мајински из Сентомаша, Ђорђе Петковић, Ђока Богдановић и Иванић бележник сентомашки; по 80 новч.: г. Ђура Ковачевић; по 50 новч.: преч. г. Алексе Поповић, Марија Жекић, Карољ Свити кр. бележник, Самуило Фархи, Ђура Јовановић адвокат, Н. Вучерић из Чуруга, гђа Манојловићка из Сентомаша, Браћа Сарајлић из Жабља и Др. Игнац Вајнбергер; по 20 новч.:

г. Лука Мравић, Јоца Киселички из Нов. Бечеја, Милан Жекић, Стева Стојановић, Јоца Поповић учитељ, Ђура Жекић, Паја Мартиновић, Алексе. Путић из Беча, Глиша Миковић, Кристина Хаднађева. Н. Н. путник, Карољ Фрајнд, Н. Ревфи учитељ, преч. г. Фоњо Пал, Н. Дејак званичник и Н. Н. надпоручик. (Свршиће се.)

Суботичкиња.

Записник одборске седнице „Добротворне задруге Српкиња“ у Суботици 31. марта 1891. држане.

Председава: Емилија Мучалова.

Бележи: Ђорђе Гојковић.

Присутни: Ленка Коњовићка, Марија Рајићка, Анка Карановићка, Лила Гојковићка, Кристина Димитријевићка, Ленка Георгијевићка.

Бр. 1. Председница Е. Мучалова напомиње, да је задруга већ од више година уобичајила, да за врбицу заодене 3—4 девојчице сиромашне из овдашње српске женске школе, које су поред сиромашног стања још и доброг владања и трудољубиве у наукама, пита, да ли ће се и ове године набавити одело и обуће сиромашној деци, и колико да се одреди на ту цел? —

Једногласно буде решено да се и ове године о врбици трошком задружне благајне заодену целокупним оделом четири девојчице из местне српске женске школе, које дотични учитељ као најсиромашније и најзаслужније препоручи, и на ту сврху одређује се из благајне 20 фор. Ради купа робе за одело и старања за шав примају се одборнице Јулка Димитријевићка и Лила Гојковићка уз дужност, да о своме поступку одбору извешће поднесу у своје време. —

Бр. 2. М. Т. која се бави швом женских хаљина, желећи се у својој струци усавршити у којој знатнијој радњи у Б. Пешти, поднела је председништву а и појединим чланицама усмену молбу за новчану помоћ, те председница износећи ову ствар пред одбор, пита има ли одбор вољу, може ли се и колико одредити из благајне М. Т.? —

Пошто по извешћу једне одборнице захтеви М. Т. простиру се на њено потпуно издржавање за време од 2—3 недеље у Б. Пешти и сношење трошкова изучавања, пошто располагање са приходом задруге је уставом задружним ограничено у колико се само $\frac{1}{4}$ чистог дохода може потрошити, а задовољење молби М. Т. изазвало би потребу прекорачења годишњег прорачуна и задружних статута, што одбор без одговорности

никако не сме чинити; пошто даље молителка још ни место себи није нашла, где би се могла усавршити у модерном шву, нити је кадра ма и приближни рачун показати о својим трошковима и издатцима, то се у овај мах прелази преко овог предмета и молителица се упућује, да у своје време, кад место добије, поднесе писмену молбу заједно са трошковником свога изучавања и издржавања у Б. Пешти.

Приметити је на бр. 1. записника, да су изасланице: г.г. Лила Гојковићка и Јулка Димитријевићка извршили свој задатак савесно, одеде су четири девојчице целокупним оделом, пета је добила само одело, за које је робу послала г. Кат. Мачковићка, а шестој је купљена само обућа — пар ципела У име обдарених сир. ученица нека прими доброт. задруга, г. г. изасланице и г. Мачковићка топлу захвалност.

Кикинђанака.

Записник вођен у седници управног одбора добротворне женске задруге, држане у Вел. Кикинди 31. маја (12. јуна) 1889. године.

Председава: председник Нина Петровићка.
Бележи: тајник Михаило Косић.

Присутне гђе: Сида Пачуова, Олга Валовићка, Евгенија Баковљева, Јелена Николићка рођ. Радуловић, Јелена Николићка учит., Савета Јоановићка, Хермина Манојловићка, Ирена Петровићка, Александра Шевићка.

Бр. 7. Тајник чита записник од прошле седнице.

Без примедбе се одостоверава.

Бр. 8. Члан одбора гђа Пачуова извештава, да је са госпођом Валовићком, позвала за чланове ове задруге све оне госпође, које је у претходној седници примила да их позове. —

За чланове, и то редовне, уписале се ове госпође:

1. Елисавета Пировићка; 2. Лепосава Табаковићка; 3. Ана Лепедатова; 4. Христина Николићка; и 5. Каролина Бајер. Све ове госпође примају се за редовне чланове.

Председник јавља да је са госпођом Хермином Манојловићком, ове госпође позвала, и за редовне чланове уписала:

1. Милицу Поповићку; 2. гђцу Марију Телечкову; 3. Тинку Веселиновићку; 4. Марију Ружићку; 5. Јелену Манојловићку; 6. Драгу Веселинову; 7. Сиду Миленковићку — ове госпође примају се за редовне чланове.

Бр. Чланови одбора гђа Ленка Николићка и Савета Јоановићка јављају, да су позвале и за чланове задруге уписале:

Ленку Мајинскову, Тереску Веселинову и Јулу Ранкову — све ове госпође примају се за чланове задруге, и то редовне; а за потпомажуће: гђа Ленка Кикиндаји са прилогом од 2 фор. годишње; Катица Ђорђевић, Јана Голић, Марија Николић, такође са прилогом од 2 фор. год. а г. Љубомир Лотић нар. уч. са прилогом од 3 фор. годишње. — Сви у овој седници примљени чланови рачунају се за такве од 1. јуна о. г. — Још су за редовне чланове примљене: гђа Емилија Михајловићка, Јелена Марковићка, Даринка Мравићка и Тинка Косићка, Драга Симићка, Јелена Крагићка, Јулка Влаовићка, Савета Рајкова, Софија Станкић-Кнежевићка, Јула Замуровићка, Милица Каранчева, Марија Јоановићка, Јелена Вл. Николића, Савета Будишина, Ленка Коцкар, Роза Петровић.

Бр. 11. Изасланство — гђа председница Нина Петровићка и одборнице гђе: Сида Пачуова и Евгенија Баковљева — које је однело молбеницу општ. началнику г. Ст. пл. Видаку, а и председнику црквене општине г. Николи Јоановићу, у ствари припомоћи за оснивање срп. забавишта; — нашло је за добро да се оде и представнику општ. г. Паји пл. Еремићу, да га замоли, да и он молбу, за припомоћ, од своје стране, као општ. представник, потпомогне, да би се повољно решење донело, — подноси о томе следећи извештај:

Свугде су биле лепо и својски примљене. Г. општ. началник изјавио је, да ће молбу женске задруге од своје стране топло препоручити; и да је могуће, он би за то био да ее у Кикинди подигну бар 4 забавишта. Г. председник црквене општине обећао је, да ће порадити да и цркв. општина припомогне да се српско забавиште што пре отвори. Г. Паја пл. Еремић изјавио је да ће ову ствар код општине потпомоћи, али је тог мњења, да би најбоље било, да се женска задруга обрати с молбом на високу владу за припомоћ, а наши посланици, на име г. Исаковић и барон Николић заузеће се, те ће влада одредити нужну припомоћ, нарочито кад се у молби наведе, да ће се и мађарски у забавишту говорити.

Управни одбор једногласно закључује, да се остане при оним молбеницама, које су поднешене општинском представништву и црквеној општини.

Бр. 12. Тајник јавља, да је у име задруге, брзојавно поздравио прославу нашег највећег и најомиљенијег песника, Змаја Јована Јовановића, коју је приредило Кишфалудијево друштво у Б. Пешти. — За брзојав је плаћено 1 фор. 66 новч.

Узима се на врло повољно знање. Благајник се упућује да 1 фор. 66 нов. из друштвене благајне исплати, и у издатак стави.

Бр. 13. Председник предлаже, да задруга, ценећи заслуге бившег тајника г. Н. Јовановића, од своје стране и видљивим знаком поштовање и признање покаже, и да му какав дар о имендану преда.

Предлог се једногласно усваја, и председник се овлашћује да се за дар постара.

Бр. 14. Председник јавља да је за две увезане књиге, у којима ће се бележити рад одбора и скупштине, издала 1 фор. 75 нов.

Одобрава се и благајник се упућује да 1 фор. 75 н. исплати и у издатак стави.

Бр. 15. Пера Рајков моли за припомоћ.

Пошто је његово сиромашно стање познато, а оптерећен је с многом ситном децом, одређује му се 2 фор. и благајник се упућује да ову своту поред признанице изда и у издатак стави.

Михаило Косић
тајник.

Нина Петровић
председник.

Олга Валовић, Сасета Јоановић, Евђ. Баковљевић
чланови одбора.

ЧИТУЉА.

Исидор Павловић сенатор митровачки велики родољуб, несретни отац, чију су кћер, велику довојку, преклане зликовци у Софији у Бугарској престоници, куд је у госте отишла, на грозан начин смакли са света, синовац покојног новинара у родољуба народног Тодора Павловића, коме је пре две године општина карловачка с „Матицом Српском“ подигла спомен у Карлову, близу В. Кикинде, његовом месту рођења, где се родио и покојник, преминуо је у Митровици 10. (22.) априла о. г у својој 53. години живота. Много је делао на народној живи ових последњих 20 година и стекао ту лепу и поштена гласа. Лака му била црна земља!

Ђорђе Новић пр. и кр. предстојник у ми-

ру, подпредседник административног одбора епархије бачке, члан патроната српске велике гимназије и члан српске православне општине и т. д. преминуо је 20. априла 1891. год. и сахрањен је други дан Урса уз велико учешће новосадеке публике. На опелу је био и Њег. Св. Патријарх српски Георгије. Покојник је био врло ваљан и вредан званичник у своје доба, и добар Србин. На опелу је корпоративно учествовао и одбор овдашње добротворне српске задруге женске, јер је покојник био свекар врле подпредседнице Хр. Новићке. Покојник је доживео ретку старост од 89 година, а био је све до скоро здрав и крпак духом. Мир пенелу његову!

ИСПРАВАК.

У *говору гђе Савке Суботићке*, што је изишао у прошлом 4. броју овог листа, поремећен је у штампи слог. Четврто одељење с почетним речма: „У људској природи“ и т. д. треба да дође после 5 одељења, што за њим долази и почиње речима: „За то не треба“ и т. д. Молимо, да се то исправи. Ур.

НОВЕ КЊИГЕ И МУЗИКАЛИЈЕ.

Српске народне приповетке скупили по Банату Коста Ристић трговац и Васа Лончарски ратар. Издање срп. књижаре и штампарије браће М. Поповића у Нов. Саду 1891. Цена 40 н.

Извештај о раду и стању панчевачке срп. православне црквене општине за годину 1890. подноси црквени одбор главне скупштине сазваној за 7. април 1891. Ш. — Панчево 1891. г. Штампарија Браће Јовановића.

Венеција успомена с пута написао Марко Цар. Друго поправљено издање. Издање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду 1891. Цена 50 н. Ово је дело посвећено пријатељу Сави Бјелановићу уреднику „Српског Гласа“.

Српска књижара и штампарија Браће М. Поповића у Нов. Саду код „светог Саве“. Препоручујемо поштованој публици ове српске најновије музикалије „Српско новосадско коло“ по свирању народног свирца за клавир удесио Тихомир Остојић цена 80 новч. **Пркос-коло** композиција Стевана А. Станковића; друго издање. Цена 50 новч. Ко нам новац у напред пошаље добија у кретошлету о нашем трошку. Наш најновији каталог књига и музикалија шаљемо сваком на захтевање бесплатно. У Новоме Саду 1. априла 1891. Браћа М. Поповићи.

САДРЖАЈ: 1. Српско коло. — 2. Српска девојка. — 3. Лажни снови. — 4. О васпитању женскиња. — 5. Ал' је дивно. — 6. О развиту душе у детета. — 7. Белешке: а) Из просвете; б) За домаћице; в) Разно. — 8. Рад добротворних задруга ерпкиња: Новосадкиња; Старо-бечејкиња; Суточићкиња; Кикинђанака. — Читуља. — Исправак. — Нове књиге и музикалије.